

■ SZÁZ ÉVE SZÜLETETT A NAGY MŰVÉSZNŐ, ■■■ MEZEI MÁRIA

Száz évvel ezelőtt, 1909. október 16-án, Kecskeméten született a magyar színjátszás egyik különös, nyugtalan, állandóan önmagát kereső nagy színészegyénisége, Mezei Mária.

Rózsahelyi Kálmán színiiskolájában tanulta a „mesterséget”, majd miután sikeresen levizsgázott az Országos Színészegyesület Iskolájában, Miskolcra került, Sebestyén Mihály társulatához. Első miskolci fellépése, debütálása, nemigen sikerült. Erről ő maga nagyon őszintén így vall: „Sebestyén bemutatta a *Meddig fogsz szeretni?* című pesti sikerdarabot, és rám osztotta Titkos Ilona szerepét. Sajnos a darabot láttam Pesten. Titkos Ilona túlságosan hatott rám, és mit tagadjuk, lemásoltam őt. Amíg játszottam, éreztem, hogy csupa hamis hangot fogok. Ha már rosszul kezdte az ember, úgy is kell folytatni. Mert különben ingadozni kezd a talaj és borzasztó dolgok következnek.”

Így indult el a pályán Mezei Mária. Miskolc után, 1935-ben a budapesti Belvárosi Színházhoz szerződött. Nyugtalan természete miatt azonban az újabb és újabb kihívásokkal való szembenézés, megmérettetés lehetőségét kereste. Így a főváros valamennyi magán-színházában játszott! 1944-ben, a német megszállás alatt, nem vállalt színpadi fellépést, és csak 1946 után lépett újra közönség elé. Az ötvenes években igyekeztek „elfeledkezni” róla. Kabarékban, éjszakai szórakozóhelyeken mint sanzonénekesnő adott „életjelet” magáról. A magyar színházi életben 1957-ben jelent meg újra, és foglalta el azt a helyet, amely a nagy művészeknek kijárt. 1964-től 1970-ig, kényszerű visszavonulásáig, a Nemzeti Színház tagja volt.

Ezúttal emlékezetes alakításai helyett egy találkozás emlékét idézem fel. Harminchat évvel ezelőtt, 1973 júliusában ugyanis a horvát tengerparton, Primoštenben ért az a megtiszteltetés, hogy találkozhattam és hosszan elbeszélgettem a magyar színjátszás kimagasló egyéniségevel, Mezei Mária művésznővel.

A kis tengerparti üdülő csendjében szólítottam meg, és mindjárt mondtam is, hogy láttam Sinkovits Imrével *Az ifjúság édes madarában*, és hogy nem akartam elhinni, hogy az volt a művésznő utolsó fellépése.

– *Az ifjúság édes madara?* – nézett rám mosolyogva, és úgy éreztem, hogy az első pillanatban tapasztalt elutasító merevség felengedett, különösen miután megtudta, hogy egy jugoszláviai magyar pályatársa szólította meg. – Milyen régen is volt! – szakadt ki belőle az emlékezés.

– Tudod – tegezett le minden teketória nélkül –, szerettem azt a darabot, szerettem azokat az előadásokat. De tulajdonképpen nem az volt az utolsó szerepem, legalábbis a színpadon nem. A *Stuart*

■■■

Máriával búcsúztam. De nem ez volt a vég, a befejezés, a színész nem mehet el csak úgy egyszerűen. Ezt majd megtanulod, rádöbben sz majd egyszer, hogy igazam volt.

Önéletrajzom első fejezetében írtam le, hogy „...ahol csak alkalom nyílt rá: magam építette, hevenyészet várszínpadon, templomban, éjszakai mulatókban, később a rádióban, hangversenytermekben, irodalmi eszpresszóknak, Pesten és vidéken, de Párizsban, Amerikában, Kolozsvárott, Újvidéken és Stockholmban úgynevezett önálló estéimen különféle színpadi formában próbáltam, s bármennyire is furcsán hangzik, próbálom megfogalmazni mondanivalómat: saját magamat!”

– Kezdetben a hiúság a színész motorja – mondta halkán –, aztán később, hosszú évek után egyszerre csak azon veszi észre magát az ember, hogy hozzáöntött, hogy már elválaszthatatlan a színpadtól, s már csak egyetlen célja, vágya van: szolgálni a közönséget tisztán, becsületesen az utolsó percig, az utolsó felvonásig, amíg csak le nem hull a függöny.

– Budakeszin élek – folytatta a művésznő a nagyon mélyről jövő vallomását, mert az volt, őszinte, fájdalmas vallomás –, messze a színházaktól, messze az emberektől. De nem panaszkodom, mert hidd el, csodálatos azért minden, s ez a beszűkült, megcsendesedett élet is gyönyörű. A tévé például a bezárkózott embernek is kinyitja a világot. Aztán itt vannak a könyvek, a betűóceánok, a betűrengetegek, amelyek gyakran, néha a legnehezebb pillanatokban kézen fognak, hogy megérezzem bennük és magamba szívjam az élet igaz, tiszta ízét. Csak a napok rohannak feltartóztathatatlanul, a pillanatok foszlanak semmivé, az örömök, az emberi mosolyok fakulnak sajnos emlékké, de én nem félek a holnaptól, mert ragaszkodom az élethez.

– Az előbb azt mondtam neked, hogy különféle színpadi formában próbálom, így mondtam, jelen időben, szóval próbálom megfogalmazni mondanivalómat, saját magamat. Ezt csak szeretném, el akarom hitetni magammal, hogy így van. Szép hazugság, hidd el! Ma, oxigénhiánnyal küszködve, már semmiféle színpadi igazság közvetítésére nem vagyok alkalmas. Semmifélére sem! Érted!?

Ezt mondta, aztán elhallgatott. Hallgattam én is. Egyszerűen nem akartam megtörni a ráncszakadt csendet. Őszinte, nagyon mélyről jövő vallomását azonban sohasem felejttem el!

Tíz évvel később, 1983. április 20-án, Budapesten elhunyt a magyar színjátszás egyik különös, nyugtalan, állandóan önmagát kereső nagy színészegyénisége, Mezei Mária. Élt hetvennégy évet!

Hét Nap, 2009. szeptember 23.

■■■